

Provincia Literară

REVISTĂ DE LITERATURĂ, CRITICĂ ȘI ARTĂ
Director PAUL CONSTANT

Peisaj de munte de *D. N. Cabadaiev*,

S U M A R U L :

O nedreptate	Horia Petra-Petrescu
Epigrame	Dem. Pand. Popescu
Brațul	Ion Focșeneanu
Elegie pentru gând	" "
Vaca lui Dumnezeu	N. Plopșor
Motive Indiene	Savin Constant
Cutreierând ținuturi însorite	Horia Petra-Petrescu
Un om cu răspundere	Paul Constant
Păltiniș	" "
Ziua cărței	"Pr. Lit."
Cronici	Licu Pop, Dr. I. Popescu - Sibiu, Paul Constant, Horia Petra-Petrescu, Mircea Alexiu, G. D. Fanian,

O NEDREPTATE.

Am cetit într'o revistă din străinătate o constatare dureroasă: tineretul și, în general, publicul, care cercetează teatrul, nu mai apreciază piesele clasice. Clasicii sunt aruncați la haine vechi!

Acuzele aduse școalei și timpului nostru sunt grave. De îndată ce un autor este stigmatizat „clasic“, opera sa ajunge indigestibilă pentru stomacul literar al omului „modern“. Școala să fi contribuit ca geniile cele mai mari literare să nu mai poată fi gustate de elevii de pe băncile școalei chiar. Sintaxa și metrica să fi făcut antipatică chiar și o tragedie atât de sguuitoare ca „Regele Oedip“.

Regisorii au meșterit atâta la piesele clasice, încât publicul le ocolește, instinctiv — după recenzentul străin. Criza credinței de azi să fi contribuit ca scepticismul actual să nu permită isbucnirea „ethosului“ pieselor clasice.

* * *

... Și mă duce gândul la anii tinereții, când îmi făcusem de obicei să cercetez de cel puțin de două ori pe săptămână teatrul, în orașele mari în care trăiam ca student universitar.

Cum ne pregăteam pe atunci, o seamă de tineri, pentru piesele teatrale ce aveam să le vedem! Ca pentru o spovedanie. Ceteam cu sfințenie textul original. Ascultam cursuri speciale, la „Universitate“ sau la „Universitatea liberă“, despre piesa respectivă. Dacă piesa era mai greu de înțeles — citeam comentarii, ca să pricepem orice aluzie.

Când venea câte un actor mare, ca oaspete al teatrului, un Coquelin sen., un E. Novelli, o Eleonora Duse, o Susanne Desprez, adânceam problemele din piesele streine, jucate și de multe ori ne trăgeam dela gură, da, chiar dela gură, câte o mâncărică mai bună, luam în câte 2—3 sări „răcitur“ („cârnațarie“) — numai să putem plăti un loc mai bun și să ne ascultăm și vedem *idolii*.

Asaltam cassa teatrului, cu săptămâni înainte, când se începea vânzarea biletelor și stam „coadă“, cu multă paciență, ca să avme fericirea de a fi între cei dintâi.

Odată, la sărbătorirea lui Schiller, în Viena. la „*Burgtheater*“-ul de pe atunci, unul din cele mai disciplinate și de vază teatre, am ținut să fim cu orice preț la „*Don Carlos*“, jucat de protagoniștii scenei germane. („*Don Carlos*“-ul tradus în românește de Coșbuc al nostru și jucat și pe scena „Teatrului“ nostru „*Național*“.) De pe la 3, după masă, m'am înșirat și eu în „coadă“ cu cei ce nu mai găsiseră alte bilete, și am stat, cetind în picioare, până seara, când s'a început piesa, care a durat până după miezul nopții. Oboseală, dar am văzut și auzit pe Kainz, pe Sonnenthal, pe Reimers, pe Medelsky, actori celebri, ale căror lozinci idealiste din „*Don Carlos*“ („*Dă libertate gândirii!*“ etc.), stârneau tunete de aplauze, ce nu mai voiau să contenească!

Odată am descoperit pentru mine pe un actor mare. Obicinuiam să mă duc, câteodată, fără ca să știu de piesă și de actori (firește, la un teatru bun!) — și „gustam“ ca un cãrtofor, din act în act, piesa necunoscută. Era la „*Burgtheater*“ și se juca o piesă de Fulda, autorul „*Prostului*“. În actul întâi apare pe scenă un tată bătrân, cu barbă albă, de patriarh, cu ochi pătrunzători, cari te disecau până'n măruntaie. Și tatăl acesta are nenorocul ca fiul său să fie „fiul rătăcit“ din Biblie. Că și cel din Biblie se întoarce și el, jigărit ca vai de lume, plin de căință pentru viața purtată. Și tată și fiu își sboară la piept, iar tatăl găsește accente atât de calde, de părintești, de pătrunse de o nobilă caritate umană, încât n'a fost ochi, care să nu se fi umplut de lacrimi în sala de teatru, iar eu, am isbucnit și eu: „Actorul acesta, tatăl, e mare! E un desăvârșit, un genial artist!“ În antr'acte m'am uitat în program și am cetit că pe tatăl îl joacă Sonnenthal, una din gloriile scenei mondiale de pe atunci. Eu mi-l descoperisem și-l purtam în vistieria sufletului meu!..

Sau altă dată, în Drezda, când am ascultat pe „*Nathan, înțeleptul*“, al lui *Lessing*, tot cu Sonnenthal. Ce tonuri *omenești*, ce înfățișare magistrală, ce gânduri, cari fermentau mai apoi în sufletul ascultătorului!

Sau la „*Wilhelm Tell*“ al lui *Schiller*. (Tradus bine la noi de Șt. O. Iosif!, cu muzica lui *Rossini*!) Cum ne țășneau lacrămile din ochi și cum preaslăveam și noi colaborarea, emulația cinstită între cantoa-

nele Elveției, ca să dărâme tirania, pălăria lui Gessler, cel urgisit!

La „*Fidelio*“ de *Beethoven* am plâns în teatru, și nu mi-e rușine să o scriu, fiindcă în opera aceasta clasică sunt acumulate toate elementele, cari tind spre lumină, spre dreptate, spre ce e uman. Sbuiciumul de *Prometheu* înlănțuit al lui *Beethoven* se oglindește așa de bine în opera aceasta clasică, „nemuritoare!“ Când ieșiau și cântau robii din cazematele închisorii mă gândeam la *Silvio Pellico* și *Maroncelli*, din „*Le mie prigionii*“ (*Temnițele mele*), de pe „*Spielberg*“-ul din *Brno* de azi, din *Brünnul* de pe vremea *habsburgă*.

Novelli în „*Negustorul din Veneția*“ al lui *Shakespeare* (*Sylock*)! Acel: „*Jesicca, Jesicca!*“ grozav, disperat, sfidător a toate, când se convinge negustorul că fata i-a fugit! Țipet ce te urmărea o săptămână întreagă!

Duse, divină, în „*Hedda Gabler*“ de *Ibsen*, piesă clasică și ea! Fata generalului cu tendința de curăție, cea care lihnește după o atmosferă nepestilențiată. Nobleța întrupată!

Coquelin sen., în „*Cyrano*“ de *E. Rostand*, piesă, care poate figura liniștit între piesele clasice! Scena ultimă, când cad frunzele în mânăstire și eroul își dă sfârșitul!

„Și cum ne fremătă sufletul, plecând dela o astfel de piesă teatrală! Cum căpătam merinde suflească de drum, teme de discutat între camarazi, prilejuri de comparații, ca cu atât mai mult să fim stăpâni pe piesă și să ne încălzim de jocul cutărui și cutărui actor de mare calibru!

Va putea obiecta cineva: ai scris până acum numai de piese dramatice clasice *streine*. Cele românești? Firește, avem și la noi câteva, cari ne fac cinste, cu toate că în privința literaturii dramatice românești nu stăm strălucit.

„*Scrisoarea pierdută*“ a lui *Caragiale* va fi vecinic valoroasă, ca document al epocii, ca tragi-comedie culturală. „*Cetățeanului turmentat*“, jucat de *I. Brezeanu*, i-ai lăsa să urmeze acum un „*Cetățean neturmentat*“ (greu lucru)! „*Ion Nebunul*“ al lui *Brezeanu* (din „*Năpasta*“), este — iarăși — un tip clasic, nenitat, pentru cine l-a văzut vreodată.

„*Fântâna Blanduziei*“ și „*Ovidiu*“ de *Alecsandri*! Cu ce plăcere le-am ascultat, tineretul din generația de dinainte de război! Ce fiori ne-au dat jocul lui *Nottara*, al unei *Agata Bârsescu*!

Minunatul „*Vlaicu Vodă*“ de *A. Davila*, jucat de *A. Demetriad*! Monologul din patul cu baldachin, în ceasul din urmă!

Cum ne fremătau sufletele de cadența versurilor, de frumusețea gândurilor exprimate, de noblețea jocului artiștilor dramatici!

Cum ne bucuram când asistam la reprezentații teatrale de ale „Teatrului Național“, impecabil jucate, cu o scenărie și o comparserie de să ne arătăm în orice capitală a Europei!

* * *

...Iar acum? Acum să fie aruncați clasicii dramatici la haine vechi? Să strâmbăm din nas când e vorba de ei, fiindcă așa e la „modă“? Să-i luăm chiar în zefleMEA, pentru „tiradele“ lor, pentru tezele lor etice, morale? Să-i *detronăm* pe toți, cu un spirit iconoclast, atât de curent în zilele noastre, în toate domeniile? În locul avântului lor idealist, — *sarcasmul corosiv* al atâtor piese „moderne“? În locul tezelor lor sociale, apeluri conștiinții omenești, — apatia morală sau chiar anarhismul cel mai îngrijorător? În locul figurelor de luptători pentru adevăr și dreptate, — tipuri de lepădături sociale, de femei histerice, de desmățați patologici, din drojdia societății umane? În locul admosferei curate, înviorătoare, — aierul îmbâcsit de toate miasmele?

De sigur: un pas înainte, conform epocii, a făcut și dramaturgia modernă. De sigur: au evoluat și mijloacele de a reda caracterele pe scenă, de pe vremea când au scris clasicii până la noi. (Și, totuși, Shakespeare cât de modern este și acum!).

De sigur: „Hoții“ lui Schiller sau „Cabală și amor“ de acelaș, autor, au ceva demodat — se simte mirosul de naftalină a conservatorilor literari, cari mai desgroapă aceste piese, cari — la timpul lor — și-au avut însemnătatea lor.

Unele din piesele dramatice clasice nu se vor mai putea reprezenta decât la prilejuri de comemorări, în fața unui auditoriu gata să se transpună într'altă epocă și să vadă și simtă cu ochii și inima acelei epoci. *Alte* piese dramatice clasice vor putea fi și întinerite de regisori geniali, cum e bunăoară Max Reinhardt, dându-li-se o turnură mai potrivită timpului nostru, întreprinzându-se tăieturi, cu cumpăt, de sftnicii literari de prima ordine. (Reinhardt a dus această întinerire câte odată la exces, încât la „Visul unei nopți de vară“ de Shakespeare, d. e., te întrebi dacă mai este Shakespeare sau un divertisment, plăcere pentru ochi și auz, dar nu Shakespeare.)

Să arunci peste bord pe clasicii dramatici, cum se obicinuește

în conversațiile zilelor noastre — ar fi nu numai o scădere a patri-
moniului sufletească al epocii noastre, ci ar fi și o *impietate* !

De aceea: tînărul zilelor noastre, care ia în zeflema pe autorii
dramatici de până acum, dă dovadă de o sărăcie morală, de lipsă
de respect față de trecut.

Să ne dăm osteneala, de sigur, să se nască în mijlocul nostru
clasicii epocii noastre, cari să corespundă spiritul vremii *noastre*.

Ne uităm de jur-impjur, la noi și 'ntr'alte țări, și plecăm capul,
desiluzionați. Nu se prea arată.

Una e sigur: din cloaca unor scriitori dramatici la modă nu va
răsări cel așteptat...

Horia Petra-Petrescu.

Epigrame.

Comoara Regelui Dromichet.

A găsit-o un poet.

Dând-o la Academie,

S'a văzut că-i de hârtie.

*

Dentistul.

Deși la plămădiri de oameni

Nu intervin decât părinții,

La mulți contribuești și tu,

Punându-le în gură dinții.

*

G o e t h e.

Licht, mehr Licht — ai spus în șoapte;

Mulți ți-au înțeles troparul,

Căci în fiecare noapte

Strâng în brațe felinarul.

Dem. Pand. Popescu.

BRAȚUL*)

...PENTRU ADY

*Intinde brațul alb pe care atâta l-am iubit,
Cu fruntea să-l sărut ca 'ntr'o metanie prelungă,
S'ascult mica-ți inimă cum svâcnirile și-alungă
Asemeni candelii, lumina, în noaptea unui schit.*

*Din mâini împreunate, fă gândului meu cupă!
Și ramura lui va 'nflori iar ca în trecut;
Țese-i din lungi degete de fildeș, scut!
Și nici o vijelie nu o să-l mai rupă!*

*Intinde brațul nins ca un inel
Să'ncingă ochii care l-au iubit,
In noaptea albă 'n care-un zeu suprem a risipit
Printre că deri de crini, înalte 'nvârtejiri de porumbel!*

ELEGIE PENTRU GÂND*)

*Zarzărul, noaptea și-a topit floarea 'n fântână.
Nu știu cine i-a nins zăpada dupe vis:
Poate, aproape, o pasăre aripa și a deschis
Sau palidă din lunaru-i somn, i a deșteptat, o mână.*

*Fruntea, noaptea, s'a culcat în răcori de unde
Dar și acolo tremură între stele și flori.
Nu știu ce vânt cu scuturate ninsori
A smuls-o dupe ghizduri de smarald, rotunde.*

*Gândul, noaptea, în negre rotite ape s'a 'nchis.
Nu știu cine i-a frânt stelarul sbor.
Nu știu cine a țipat ca un rănit cocor.
Nu știu cine a despicat, căzând, eternul abis...*

Ion Focșeneanu.

*) Din volumul de poezii „In sus“, aflat sub tipar.

Vaca lui Dumnezeu.

Puedia de gânganii, lighioane ale Domnului, roșii pistrițe, furnicau mii nenumărate în fața cramei. Șiruri groase eșiseră dela rădăcinele furcilor și să împrăștiaseră în șiraguri nesfârșite pe ușorii ușei, pe cosorobi, pe răsloji, ajungând până sus pe grindă. Razele calde ale soarelui, înviasără și scosasără din pământ la lumină, toată gângăria amortită.

Pe poteca ce se stricora spre cramă, șerpuind prin nalba cu foile pline de chiciură de goange roșii, Măria pășea sfios, cu grije să nu le storcoșească sub talpă.

„De ce s'or fi numind gângăniile ăștia, boii lui Dumnezeu și vacile lui Dumnezeu, poate numai El știe. O fi fost avut El vre-o socoteală la facerea lumii, de le-a năstimit, că făr'de știrea Lui nu s'au putut ele ivi pe fața pământului.

Furnigarul roșu se răspândisă peste toată fața cramei. Pretutindenii par'că erea stropit cu zeamă de roibă. Vacile lui Dumnezeu, împărecheate cu boii lui Dumnezeu, se scăldau în razele dulci aurii ale soarelui. Perechi, perechi încleștate și ferecate într'un trup, vacile lui Dumnezeu, fiecare pereche alcătuia o singură gânganie. Rar câte o vacă a lui Dumnezeu stingheră, zoria în căutarea bouului lui Dumnezeu și aflându-și jumătatea, se ntrupau pe loc intrând în rândul celorlalte perechi. Tot furnigarul roșu pistriț a răsmiilor de lighioane, părea că pusese din vreme soroc și nuntea laolaltă sub privirea blândă și mângâitoare a soarelui.

Măria, cu colțul șorțului în gură și cu gândurile sprânjite, aci i se lumina fața de bucurie, aci i se 'ntuneca. Ochii îi alunecară de-alungul șiragurilor de boabe roșii ca mărgeanul, înșirate două câte două. Un nod de fiecare amară toapsăcă i să

punea 'n gât și dupe ce'l înghițea îi rămânea gura dulce mied.

„Fetia mea s'a dus“.

Soarele 'n scăpătat, roșu daur, să uita îndărăt trimețând spre cramă sulite nărânzii.

Măria privea cu ochii dreavă la nunta nesfârșită a gân-găniilor și'n timp ce mesteca în dinți o ață din colțul șorțului, în minte i să răsucea un fir de gând :

„De ce n'ai lăsat Doamne orânda vacilor tale și pen-tru noi ?“.

N. Ploșor.

MOTIVE IDIENE.

Sunt seri când preoții brahmani desprind
Dintr'un convoi stelar câte-un mister ;
Sunt seri când și pe Gange și pe Ind.

Nomazii cu ochi galbeni duși spre cer
In jurul miilor de locuri sfinte

Visează la al Vedelor mister. *Library Cluj*

Sunt seri când toți fachirii din morminte
Invie după-o lungă așteptare
Și povestesc la focurile sfinte

Bătrânilor, frumoaşelor fecioare,
Cum au văzut în raiul îngeresc
Pe Sita prefăcută într'o floare.

Sunt nopți când vrăjitoarele pornesc
Să caute'n pădurile virgine
Ascunse ierburi care lecuesc.

Sunt nopți când melodiile divine
La cei îndrăgostiți îți par un vis,
Un depărtat concert de viole —

Extaz bolnav, extaz de paradis,
Imi amintesc ținutul plin de basme
Și iar recad în vraja lui de vis,

Spre necântata țara de fantasme.

† *Savin Constant*

CUTREIERÂND ȚINUTURI INSORITE...

(D-LUI A.L. DIMA.)

Cisnădioara!
Nu știi cât e oara —
Las ceasornicul să-mi bată'n buzunar.
La ruine m'am oprit cu pas hoinar,
Gându-î sprinten cum e căprioara
(Ziua nu-î cu roșu'n calendar?)
E Duminecă !... Instrună-ți vioara,
Cântă!
Cum te bucuri, te 'ntristezi, ce te fră-
[mântă,
Spune tot!
Macină cu sârg a minții moara,
Par'că macini pentru stră-și strănepot ..

Pentru-o zi scăpat din colivie,
M'am oprit la tine, Cisnădie,
Și biserica cu clopotele-î m'a pofit
Ca să intru. Ochii mi s'au pironit
Pe cuvintele de-o schioapă pe păreți:
„Gott ist Liebe !” Copilișe și băeți
Descifrau cuvinte sortite
La gândiri adânci să te invite.
„Gott ist Liebe !” „Dumnezeu iubire e”!
Oamenii au pângărit-o !.., Pentruce?..

* * *

De subsuoară,
Când veneam spre Cisnădioară,
Mă ademeneau ziare multe,

* * * BEU Cluj / Central University Library Cluj

Dar urechea cum se pregătea s'asculte
Zumzetul de prin ponoară
A zeci, mii de-albine muncitoare —
Poruncit-a gândului să moară —
Și liliacul din grădini acum e'n floare !
Din ziar să sug venin eu oare?..

* * *

M'am lungit în iarbă, 'ntr'o grădind,
Imbătut de miros de liliac.
„Gott ist Liebe !” — am poruncit să-mi
[vină
Și bolnav de-acest dicton eu zac...

Cisnădie, 1931.

HORIA PETRA-PETRESCU.

Un om cu răspundere.

În compartimentul de clasa II-a a trenului de plăcere, D-l Pitulescu prinse să caște plictisit. Se instalase aici cu gând să stea ferit de eventualele atacuri ale prietenilor politici, ale iscodelnicilor gazetari și ale tuturor celor ce'i pândeau înapoierea la post, pentru a-l preîntâmpina cu tavaua îmbelșugată de lingușiri, de cereri nerușinate, de bârfeli și de combinații de tot felul.

Trenul gol și încintat de căldura soarelui, gonea peste câmpul cutropit de chelia miriștilor, zorit parcă să ajungă într'un adăpost răcoros unde să se poată odihni.

Prin ochiul nespălat al geamului, D l Pitulescu își omora timpul numărând stâlpii de telegraf, cumpănind distanțele dintre gări, întrebând repetat șeful de tren de ora exactă a sosirii în București. Întârzierile provocate de încrucișeri de trenuri, de alimetarea cu apă a mașinei, de aprinderea unei osii sau prudența cu care treceau peste podurile șubreze, îi mărea neastâmpărul și plictiseala.

Trenul de plăcere își urma destinul, sburdând dupe puțință pe drumul care nu se mai sfârșia... Când crezu că toată puterea sa de răbdare i s'a isprăvit, din una din micile gări, radios, dolofan și încărcat de bagaje se urcă un cetățean, nimerind ca din întâmplare tocmai pe ușa compartimentului în care se oțăra D-l Pitulescu. Era, desigur, mântuirea sau desăvârșirea nenorocirii lui. În curând își putu da seama că vecinătatea noului sosit le putea însuma pe amândouă.

Dupe ce își așează bagajele, găfăind și asudat, cetățeanul trase în jos fereastra compartimentului, intrând în discuție cu mulțimea celor ce venise să-l conducă la tren.

„Și cum v'am mai spus, fiți fără grije, domnilor!... Mă cunoașteți prea bine ca să mai puneți la îndoială sentimentele mele...

„Să trăiți... și să isbândiți!...

„Mulțumesc... Vă rog să aveți toată confiența...

„Gataaa... Suiți în vagoane, domnilor...

„Uraaaa!...

„Vă las sănătoși!... Transmiteți salutări respectuase D-lui primar Diulescu!...

„Poftiți o lubeniță s'o aveți în tren, că taie setea...

Trenul eșise domol din gară: pe alături, continuau încă să se țină prietenii noului sosit.

„Tot ce vă rugăm este să fiți neted!...

„Lăsați pe mine, domnilor... Imi pare rău... Am să vă prezint cu toată demnitatea...

„Uraaaa!...

Trenul își luase binișor vânt. Noul sosit își trase batista din buzunarul redingotei, agitând-o fericit.

„Rămâneți sănătoși... și aveți toată confiența“.. La fe-reastră, learcă de sudoare, cetățeanul care călătorea spre cine știe ce Ierusalim, agita neobosit imensa batistă cu buline roșii, puse pe un fond kaki... Iar pe măsură ce se depărta, răcnea mai cu disperare:

„Salutare iubitelor... nu uitați să transmiteți respectuase salutări domnului Dincă Diulescu!... Aveți toată confiența!!...

Când totul dispăru la orizont, se așeză obosit pe canapea, tamponând năsturașii de sudoare cari țâșneau de pe frunte, din creștetul chelii, de dupe ceafă, din manșeta cămășii...

„Ptiu... da cald mai este domnule!

„Da, e drept...

„Asta e Sodomă, nu altceva!...

„Da...

„Moare lumea, domnule, de zăduf!...

„Hm!...

„Și ce este mai scandalos este că nimeni nu ia nici o măsură!...

„?...

„Și nu ia nici o măsură fiindcă trăim în secolul de guvernare al tuturor incapacităților, al tuturor nechemațiilor, al tuturor inexperiențelor, al tuturor celor ce ar fi putut să mai întârzie pe băncile școlii de guvernământ, fără vre-un fel de supărare din partea noastră“...

Violența cu care trăsese acest scurt dar aspru rechizitoriu, făcu să țâșnească o nouă emisiune de sudoare din trupul grăsuliu al căătorului.

D-l Pitulescu își opri cu greu zâmbetul. Omulețul acesta cu trupul aproape pătrat, îmbrăcat în redingotul lui demodat și înverzit, cu barbeți, chelie și ochelari, vehement și temerar, începu să-i alunge câte puțin din plictiseala călătorii. Ar fi vrut să-l studieze în liniște, să vadă cam cu ce specie de faptură are de aface. Dar, în ciuda valurilor de sudoare care-l șicanau, cetățeanul nostru continua să se agite febril:

„Trăim în secolul în care atâtea diferite fapte diverse ne dau drept la o legitimă îngrijorare, domnule... Și ca să-mi explic revolta mea de adineauri, te întreb eu pe dumneata și te rog să-mi răspunzi fără vreun fel de menajament: ce-i costă în plus, domnule, dacă la botul locomotivii adapta o țeavă care să stropească apă rece și răcoritoare... Desigur, nu i-ar fi costat nimic... În schimb, călătorii ar fi parcurs un drum stropit și răcorit... Treaba dumnealor dacă nu o fac!... Eu însă am împuternicire dela domnul Dincă Diulescu, ca exponent al voinței unanime a târgului nostru, să pun pe tapet și această chestiune... Și o voi pune, cum am făgăduit distinșilor mei concetățeni; neted și deschis. Am să-i spun ministrului răspicat: „domnule, nu mai merge... Ori pui țeavă la botul mașinii, ori ne ducem dracu de căldură...“

Domnul Pitulescu asculta cu aer atent și serios, părând că-l interesează mult această chestiune. Incurajat, călătorul mai uscă un rând de sudoare, se potrivi mai bine pe canapea, tuși scurt și urmă:

„Nimeni nu-și bate capul să fabrice o idee sănătoasă, practică și națională, care să salvgardeze marile noastre interese de stat. Uite, bunăoară sondele... Ard pe capete... Țițeiul, păcura, benzina, gazele... Toate ard și nimeni nu face să înceteze această rușine... Și când te gândești că este o chestiune

atât de simplă!! S'au apucat să găurească sonda!... Păi bine, domnule, dumnitale când ți se aprinde coșul la casă, ce faci? Il găurești? Desigur că nu: uzi un șomolog de cârpe în oțet și înfunzi coșul!... Păi ei de ce nu-l înfundă, domnule? Să pună un vagon de cârpe și un vagon de oțet, că doar au societățile fonduri... Nu face nimic, voi pune și această chestiune, răspicat... Eu și cu Domnul Dincă Diulescu ne-am făcut un punct de onoare din chestiunea stingerii sondelor. Și le vom stinge!...

D-l Pitulescu, aprobă din cap cu convingere.

„Politica externă a țării, este un adevărat scandal!...

Aci, D-l Pitulescu tresări în mod cu desăvârșire sincer.

„Da, este un adevărat scandal, domnule. Cei doi mari inamici ai noștri, străinii și spionii, își fac de cap în voe... Nimeni nu-i supraveghează, nimeni nu-i pune la vre'un fel de popreală!... Din această cauză, precum și din aceia a unui înalt sentiment național, eu și cu D-l Dincă Diulescu, ne-am hotărât, în particular, să luăm măsuri... Țara nu poate fi lăsată la infinit în voia soartei!.. Și ai să te întrebi dumneata acum: cam ce fel de măsuri am luat!? Foarte simplu... Ne-am îmbrăcat amândoi, adică eu și D-l Dincă Diulescu, în cetățeni de rând, ne-am luat hrană rece pe patru zile, și-am plecat la granița cea mai greu amenințată, la Ungaria. Ne-am oprit exact pe buza graniței, și ascunși într'un tufiș, am început să ne uităm în țara ungurească să vedem ce se petrece acolo. Fîndcă, vezi dumneata, gazetele zic că ne informează, dar de unde știu eu dacă ne informează exact... Și am stat acolo ascunși, cu ochii în țara ungurească, patru zile încheiate, până ce am isprăvit hrana rece. În a cincia zi, pe seară, ce crezi domnule!!.. Hait că vine un boanghen, până aproape de graniță, se uită în țara noastră, desigur ca să spioneze și ce să-ți spun; intră și el într'un tufiș... Eu și cu D-l Dincă Diulescu, fierbeam...

„D-le Diulescu, hai pe el, să-l prindem...

„E spion... sigur că se uită în țara noastră...

„Poftim, să mai poftească D-nii dela guvern să spună că stăm în bună prietenie cu vecinii.

„Să-l înhățăm pe la spate.

„Și să i-l băgăm guvernului pe gât.

„Domnule Diulescu, eu zic că n’o să se poată!!..

„Da de ce, domnule?!..

„Păi vezi că ar însemna să violăm teritoriul statului vecin!..

„Să știi că ai dreptate! Dacă am face una ca asta, mâine ar urla toată presa europeană.

Și l-am lăsat pe boanghen în pace. Da vezi că el n’a stat în tufiș decât vre-o zece minute dupe care a plecat strângându-și cureaua dela pantaloni și cântând cât îl lua gura: „Erjica draghe“.

D-l Pitulescu bufni în răs; asta îl amără mult pe tovarășul său de călătorie.

„Toți râdem, domnule!.. Râdem chiar când suntem în fața primejdiei... Și de-aia își fac streinii și spionii de cap“...

Această amărăciune, adânc simțită, făcu pe grăsulii călător să-și întrerupă ostenativ expunerea. D-l Pitulescu consultă pe șeful de tren asupra timpului de mers până la București și află cu groază că mai aveau încă o oră. Pentru a se asigura de ceva distracții, pormi să-și sgândăre tovarășul:

„Mă rog, D-voastră sunteți agricultor?”

„Nu, domnule, sunt negustor. Am magazinul universal: „La elementele vitale“ pentru desfacerea cu mărunțișul a fabricatelor de tutun.

Urmă iarăși abținerea de a vorbi a proprietarului magazinului universal: „La elementele vitale“.

D l Pitulescu prinse să cugete și să pătrundă viața, probabilă, a tovarășului său, în cuprinsul târgușorului în care, alături de D-l Dincă Diulescu, activa pentru fericirea patrii. Il vedea mereu agitat și grijuliu, participând la toate întrunirile de protestare, în toate delegațiile comunale, negustorești, parohiale... Temei al tuturor nădejdiilor de bine, viața sa era, desigur, pentru concetățenii săi, izvorul din care abundă ideile și soluțiile salvatoare. Il vedea permanent înconjurat de semenii săi, ascultat cu încredere și solicitat să concure pentru alungarea atâtor rele, cu efecte locale și generale. În ceasurile de grea cumpănă, când agitația și neîncrederea stăpânea omnia, magazinul „La elementele vitale“ se transforma într’un locaș de sfântă și temeinică liniște și îmbărbătare. Hotărât, D-l Dincă Diulescu dimpreună cu grăsulii care sta acum oare-

cum bosumflat, închipuiau pe fericitele lor meleaguri, providența însăși...

„Vream să mă abțin de a mai vorbi, domnule... Dar anumite revolte pe care nu le pot înăbuși, mă fac să continui...

D-l Pitulescu, spre a-l încuraja, se potrivește pe canapea, în chip că-l ascultă atent.

„Guvernării noastre, cuprinși păr'că de friguri, nu fac altceva decât legiferează... Crezi d-ta că va rămâne ceva din această „operă“, cum îi zic ei, legislativă? Nu, domnule!.. Nu va rămâne absolut nimic, te asigur... Va cădea și legea dela 20 Cuptor, și cea dela doisp'ce Făurar și cea dela 9 Cîreșar... Toate vor cădea, domnul meu... Una singură însă va rămânea în picioare: Conventul dela paisp'ce Mărțișor!..

„Paisprezece Mărțișor?”

„Da, domnule, paisp'ce Mărțișor!.. Cu siguranță că habar n'ai de el! De altfel nu mă miră: dela început te-am văzut că ești gutue în trebile politice și că habar n'ai ce este pe lumea asta!

„Da, de asta este drept!..

„Conventul dela paisp'ce Mărțișor este opera mea și a D-lui Dincă Diulescu și statornicește barierele comunale!..

D-l Pitulescu crezu la un moment dat că nu va mai avea virtutea să-și sișpânească răsul. Dar, Dumnezeu cel mare și bun, îl ajută...

„Și va rămânea în picioare prin necesitatea lui. Nu ne interesează dacă alte state, județe sau comune, îl vor adopta... Noi îl păstrăm cu sfințenie... Ce prevede acest convent? Prevede, domnule, ca toate barierele orașului să stea permanent închise, așa cum stau ușile la casa omului... Când are nevoie să intre o căruță, un automobil, cetățenii sau turma de vaci, portarul îi deschide cu toată politețea, așa ca să se simtă că a intrat în gospodărie de om... Ba ceva mai mult, conventul specifică nu numai să-i deschidă, dar să și salute... Și te întreb eu acum... și te rog să-mi răspunzi fără menajament: este asta sau nu o legiuire care este și trebuie să rămână!?”

„Incontestabil!..

„Sigur că da!.. De aceia am rugat și pe D-l Dincă Diulescu să-l legăm în scoarțe aurite și să-l semnăm în original

spre cinstea și pururea pomenirea celor ce plini de înțelepciune l-au creiat...

„Admirabil!!.. Pe ce meleaguri fericite trăiți!!

„Nu, domnul meu... Tot vorba, veche, românească: nu este locul, e dobitocul... Eu și cu D-l Primar Diulescu am sfințit, prin opera noastră, locul...

„Da, aici aveți dreptate...

„Avem atâtea societăți culturale, muzicale... Toate sunt mofturi!... Să vină, dacă poftesc, să ia exemplu din târgușorul nostru... Eu și cu D-l Dincă Diulescu am făcut o societate muzicală, cetățenească...

„Minunat!!...

„Da, domnule, am făcut-o... Am chemat pe D-l Onofrei Colivă paracliserul dela Catedrală, și i-am spus:

„D-le Onofrei, eu și cu D-l Dincă Diulescu te rugăm să alegi patruzeci de bărbați hotărâți și de încredere și să faci un cor care să stea la îndemâna târgului, pentru orice eventualitate... Că, vezi dumneata, mai vine domnul Prefect, mai domnul Pretor, să putem face fața în mod civilizată!.. Și, ce să-ți spun domnule, a făcut Onofrei ăsta un cor, de rămâi crucit... A pus 20 de bărbați să cânte „la subțire“ și alți 20 de bărbați să cânte „la gros“!... Ei bine, domnule, să-i auzi pe unii cântând cu vocea de par'că ar fi trasă prin urechile acului, iar pe ăilalți de par'că au răgușeală, ți-e mai mare dragul!!... Și le-am făcut și bucăți alese... Onofrei cu muzica, eu cu stihurile... Am compus un cântec pentru D-l Prefect, de a rămas crucit:

„Bine-ați venit

„Bine-ați venit

„Prefectul nostru cel iubit

„De domn Ministru prețuit

„De domnul Pretor mult slăvit

„Bine-ați venit, bine-ați venit.

Și în timp ce-i ăi „dela subțire“ cântă vorbele „ăi dela gros“, țin isonul și grohăesc imitând contrabasul: O, ho! O, ho! Hâ!...”

Gravitatea cu care activul pontife al târgușorului său imita contrabasul și implicit „păi dela gros“, puse pe D-l Pitulescu

la un nou examen de virtute : dar și de data aceasta isbândi și își stăpâni râsul.

„Ei bine domnule, cu un asemenea cor cât ai fi de modest, nu poți să nu te lauzi. Eu, la ultimul banchet în onoarea D-lui Prefect, dupe ce s'a servit iaurtul și m'am ridicat să-mi țin discursul, am spus-o răspicat și cu demnitate :

„Domnule Prefect, noi cetățenii acestui târg, adânc plecați și supuși autorităților și șefilor săi, vă rugăm respectuos să atestați prin a D-voastră bunătate, că acest cor, operă pur și absolut proprie și indigenă, este într'adevăr o operă de laudă!“

„Și prefectul a atestat ?

„Ei, na-ți-o frântă!! Păi se putea să nu ateste?! Ce cusur avea să nu ateste?! Ba pe lângă atestare, ne-a și felicitat!

„Foarte frumos din partea dumnealui.

„Desigur că este foarte frumos! Eu unul am luat act de atestare ca și de felicitare și le voi servi cu argument pentru sprijinirea cererilor și dorințelor pe care le voi expune domnului Ministru, personal, în modul cel mai neted și mai răspicat !...
BCU Cluj / Central University Library, Cluj

„Absolut... Mai ales răspicat... Ca și prefectului...

„Fiindcă, trebuie să știi domnul meu, că din moment ce mi-am pus redingota și gulerul scrobite cu rever, misiunea mea este și trebuie să fie înaltă. Sunt delegatul târgului meu modest, dar curat și luminat și mă duc să pun pe D-l Ministru în curent cu toate nevoile mari și mici ale concetățenilor și a conaționalilor mei și să-i cer neted și răspicat să-mi comunice soluțiile ce va găsi cu cale. Și cred că D-l Ministru, acum când se întoarce din concediu, va primi cu satisfacție informațiile și soluțiile mele. Oricum, concetățenii mei cred că a fost de a lor datorie...

„Biletele pentru București, vă rog!...

„A! am ajuns!...

D-l Pitulescu își luă valiza și se pregătea să plece. Tovarășul său de călătorie se înțepeni solem și se prezentă :

„Imi dai voe : Justinian Sgabercea, proprietarul magazinului universal „La elementele vitale“ pentru desfacerea cu

mărunțaua a fabricelor de tutun ajutor de primar și epitrop la Catedrală...

D-l Pitulescu, îi întinse mâna și se prezintă scurt și cu bunăvoință:

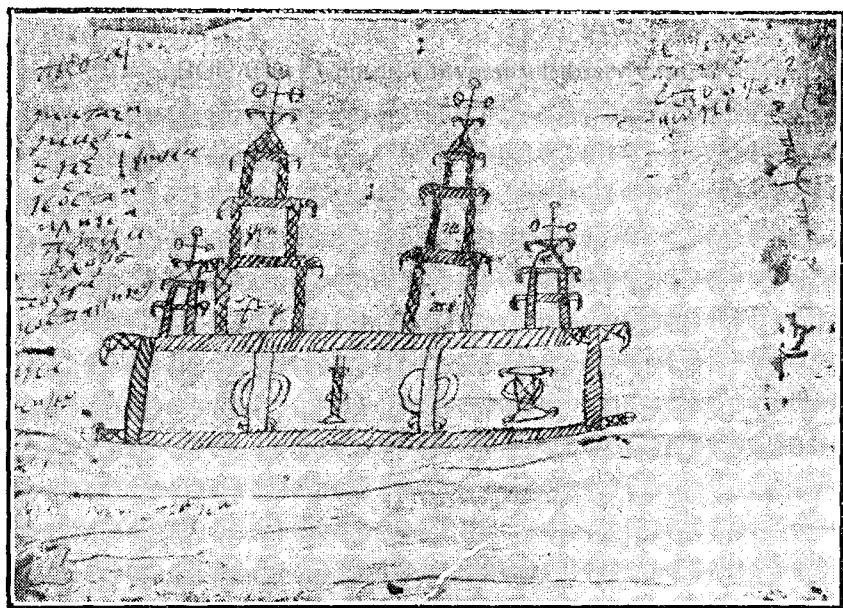
„Pitulescu, ministru de interne“... dupe care eși pe ușe, zâmbind. In urma sa, D-l Justinian Sgabercea rămase aiurit...

„Da ce fu asta, nenisorule... Insuși D-l Ministru!

Nu dupe mult, recules, porni să zâmbească și D-sa:

„Cu alte cuvinte audiență de două ore! Păi concesia asta cred că n'ar fi făcut-o, la Minister, nici lui frate-său. Imi pare bine că l-am putut lămuri în mod neted, răspicat și pe'ndelete... Din parte-i, cred că nu va avea de regretat că a stat la discuție cu un om de competența și cu autoritatea mea... Mă gândesc, ce-o să zica D-l Dincă Diulescu, în calitatea dumnealui de primar, când o auzi cum au decurs discuțiile dintre mine și Domnul Ministru!?!

Paul Constant.

Planul unei ctitorii făcut de șetrarul-haiduc Iancu Jianu, pe scoarța unei evanghelii a lui Clement Ieremonahul.

PĂLTINIȘ.

*Am poposit pe piscul înalt și trist de munte
Acolo, sus, pe-o stâncă albită de furtuni
Și-am stat, sfârșit de greul înfrângerilor crunte,
Să plâng Sodoma atâtor netrebnici și nebuni.*

*Purtam cu mine'n suflet răsfrângeri vii ce'nbină
Tot haosul, abisul, în care năzuinți
Spre-o viață mai curată se prăvălesc în tină,
— Orașul — cimitirul de vise și credinți..*

Și mi-am durat din stâncă, altar de pocăinți...

*Foșnește lin cuprinsul de brazi înfipti pe creste
Din pisc în pisc se'nchiagă ușor și fără stavili
O slujbă uriașe spre altarele celeste
Cu împliniri de rugă din file vechi de pravili*

*Bătrânii brazi — monahii — cuminți, eterni ca firea
Trăindu-și schimnicia de secole în șir
Și-aplecă ritmic fruntea, slăvind Dumnezeirea,
Purtând odăjdii — ramuri — și cetine — potir.*

*Pe văi abrupte turme de oi ce pasc agale
Pornesc un svon de clopot sărac, cucernic, calm
Iar doinele de jale se'mprăștie domoale
Inchipuind tristețea din cântul unui psalm.*

*Pe'ntinsuri cât cuprinde privirea, presărate
Domină zeci de piscuri cu creștetul în nori
Rostogolind isvoare de ape vii, curate,
Spre-adâncuri de prăpastii ce umplu de fiori*

*Nori groși ce gem prin colțuri de cremene și scapăr
Luminile de trăznet speriind sălbătăciuni
Și scundele cabane ce-adăpostesc și apăr
Ciobanii singurateci și turme, de furtuni.*

*Pe toate'n ceasul ăsta în suflet le cuprind
Și lumea care fierbe în clocot veninos,
Sodoma ce rânjește din suflet mi-o desprind
Și-o svâr! în dar mulțimii cu cuget păcătos...*

*Pe stânca înălbită de ploi și de furtuni
Rămân să mi satur ochii și'ncet să purific
Prin ruina de suflet — cenușe și tăciuni —
Spre-o viață mai curată să'ncerc să mă ridic.*

Paul Constant.

*scris de
Jianu
33*

Iscălitura șetrarului Iancu Jianu.

ZIUA CĂRȚEI.

Și în acest an sărbătorirea cărții a fost făcută tot de către gruparea „Thesis“. S'a organizat o vitrină la librăria „Cartea Românească“, expunându-se cărți vechi, lămuritoare asupra trecutului cultural al orașului Sibiu.

De asemeni, o șezătoare literară, în care au vorbit D-nii: *Dr. I. Popescu-Sibiu* despre „Nevroză și lectură“, *Prof. Lucian Bologa* despre „Educație și lectură“, *D-l Al. Dima* a cetit poezii de *Ion Pilat* și *Voiiculescu* iar *D-l Mircea Alexiu*, un fragment din romanul *D-lui Victor Ion Popa*, *Velerim și Veler Doamne*.

D-l Prof. Lucian Bologa. Analizând lectura tineretului stabilește: 1) legătura ei cu nevoile ps ho-fiziologice ale copilăriei, pubertății și adolescenței; 2) latura bună și latura rea a fiecăruia gen de lectură din punctul de vedere al funcțiunii sufletești, pe care o satisfac; 3) mijloacele prin care se pot înlătura influențele rele; 4) importanța lecturii din punct de vedere educativ.

Poveștile, lectura caracteristică copilăriei, satisfac tendințe de antropomorfizare a copilului prin lucrurile înselele care au rol activ în ele. Simțul curiozității găsește în creațiile fantastice ale poveștilor explicări cauzale în conformitate cu puterea de înțelegere a copilului. Tot aici se găsesc o serie de cunoștințe reale; concluziile care se desprind din povești îi întăresc simțul moralității. *Obiecții:* 1) poveștile dezvoltă fantazia în mod anormal; 2) deșteaptă frica. Copilul însă oricând poate fi scos din reveriile sale prin faptul că el trăește prin impresiunile momentului, iar frica față de personajele din povești e cauzată, de obicei de mediu, care îl amenință cu ele.

Lectura aventurilor este lectura pubertății. Prin acțiunea lor, ele satisfac nervozitatea acestei epoci, rezultată din dezechilibrul ps ho-fiziologic, care o caracterizează; dau și o mulțime de cunoștințe și produc plăcere. Pot fi stricătioase atât prin conținutul lor cât mai ales prin epoca de care se leagă, lipsită de un principiu moral autonom și ieșită de sub autoritatea unei morale eteronome. De aceea cele mai bune cărți de aventuri ar fi cele utopice și istorice, pătrunse de o adevărată moralitate atât prin sco-

pul urmărit cât și prin mijloacele cu care urmărește realitatea scopului. Excursiile în natură încă pot avea o influență binefăcătoare din acest punct de vedere.

Romanele, lectura adolescenței, satisfac nevoia de a cunoaște și înclinarea sentimentală a adolescentului. Romanele în general, cele erotice în special, devin periculoase, în măsură în care deșteaptă și întrețin pornirile imorale ale tânărului. Lectura lor poate fi înlăturată numai prin formarea unei conștiințe morale independente.

D-1 Dr. I. Popescu-Sibiu în conferința D-sale: „*Nevroză și lectură*“ după ce arată gravitatea simptomelor structurii morale a tineretului, schițează condițiile cărții moderne: acuzată de a fi contribuit la imoralitatea de azi, autorii tratați de justiție ca delicvenți morali, cartea devenită marfă iar scrisul de azi un comod și fraudulos mijloc de traiu.

Susține funcția socială a operei de artă întrucât influențează mentalitatea tineretului îndeosebi — și a marelui public. — Din interese financiare, majoritatea scriitorilor susțin demagogic — libertatea artei, sacrificând valorile fundamentale existenței sociale.

După ce descrie geneza și aspectul (simptomele) nevrozei, relevă raportul psihologic etic dintr'un individ și societate ca un echilibru necesar sănătății sufletești. Orice conflict sufleteș, șoc moral desaxând acest raport, duce pe individ la nevroză, la nebunie. Schițează sursele din structura individului (temperament, constituție) și din aceea a societății (moral insanity) cari produc conflicte sufletești creatoare de nevroze, cu atât mai ușor cu cât influențele sociale se revarsă asupra tineretului. Autori ca Janet, Freud, Bleuler, Adler, Bergson, etc. au relevat rolul desaxărilor sociale în geneza nevrozelor.

După ce evidențiază mecanismul prin care lectura erotică și scabroasă a literaturi ce domină azi — duce la nevroză, viciu și crime (trezind impulsii cari zac în fiecare), susține că nu supravegherea lecturii ci asanarea mediului infectat și al surselor lui — printre cari în primul rând literatura, va reuși să dea o orientare sănătoasă tineretului și spiritului, dându-i-se o sănătoasă hrană sufletească printr'o literatură demnă și onestă, pentru obținerea căreia orice mijloc este bine venit, aplicat însă cu pricepere de elementele competente.

Pr. L.

Cronici.

Ștefan Bălcești: „*Proure pentru porți uitate*“ (Editura Ramuri — Craiova).

Porțile sunt ale poeziei. Pentru poet sunt uși de altar, pe care le deschide cu evlavie unui vechiu și fervent credincios.

Din lira sa se înalță acorduri pentru *natură* și *dragoste*. Melancolia stăruitoare, iubite ce trăesc în sufletul poetului mai mult prin :

„...mâini triste, palide și mici
Și frunte cum e luna jumătate...”

ne vorbesc încă de climatul poetic coborât pe vremuri în Craiova lui Traian Demetrescu.

Plastica descripției sale nu este realistă. Din lumină și culoare, din alambicul sufletesc al poetului se desprinde *o realitate transfigurată* :

„Parcul iar și-a pus pe umeri patrafir de liliac ;
Creanga iar cadelnițează floare albă peste lac.

Din amvon de-arini cu frunze verzi și-atât de'nflorate,
Ruga trilurată sue drumuri de singurătate...

Sălcile plecate 'n linul clătinărilor de vânt,
Bat mătăanii și se'nchină milostivului pământ...

Crinii albi ridică brațe rugătoare lângă alei
Și culeg în cupe albe smirna florilor de tei...

Și cum fulgule din lună blânda liniștei mireasmă
Noaptea, tainic, miruește fruntea florilor cu-aghiasmă.

(*în templu*).

Versuri muzicale susură o melodie sugestivă, ușor îmbibată de *melancolie*, ce pe alocurea devine explicită și pregnantă :

Din via mea de-alt' dată 'ncărcată cu-ananas
Atât a mai rămas :

Morminte de rugină la fiecare pas ;
Și-aracii uzi și negrii, cum stau de veghe în șir,
Grădina-mi pare — acuma, un jalnic cimitir“.
(în grădină).

Luna ce plutește peste atâtea peisagii, încadrează just tonul general al poeziilor, căci luna înmoaie și formele dure ale naturii, dar și pe cele sufletești.

O fericită evadare din cadrele vechii poezii ca invenție de figurație, iar ca simțire : spumă albă, culeasă pe agitate ape sufletești și iată poezia

Iubire :

Și mi-am luat sufletul cum iei
Dintr'un chiler un pumn de mei,
Ca să-l întinzi la porumbei,
Să-ți ciugule din palmă...
Și te-am chemat, nu ca un om ce dă,
Cî'n liniști
Și'n tăcere
Și umilit, ca omul care cere...
Dar așteptând să vîi fâlfâitoare,
Și'n pulberea de soare
Să mă 'ncununi pe frunte cu răcoare,
Mă văd îmbătrânind cu mâna 'ntinsă...
Și mă doare !

Neapărat, poetul folosește multe bunuri ale poeziei actuale (ca ritm, muzicalitate sau tehnică), dar din stihuri se ridică învăluitoare atmosfera sufletească a zărilor oltene, acea melancolie specifică, contrapondul dinamismului oltean.

Noi, ceștilalți concetățeni ai săi, ne găsim aci peisagiul și sufletul de acasă, acorduri sufletești, peste care — mai puțin norocoși — ne vom fi înmlădiat și noi altă dată.

*

C. Argintaru : *Agonia soarelui* — Poezii — Ediția III-a. Editura Hyperion, Cluj, 1933.

Cu versurile din „*Poetul*“, cartea te întâmpină de la hotar, plasticizând în chipuri noi multilaterala receptivitate a poetului :

„Trăesc în orice fir de iarbă,
în fiecare pom
în boabele de nisip
și'n toate găngăniile;

Eu făuresc poema firii —
în sufletul meu ogindindu-se
toată măreția viețuirii.

În mine nimic nu se sfarmă
de credința ce o am în *altă lume*,
mai bună și mai cu rost.

Suferințele tuturoră în mine sapă
adânci brazde de văpae și de foc.

Trupul îmi e mânăstire
în care glăsuesc durerile mele...

Notăm înclinarea poetului către *poezia rustică*, oferindu-ți fructe proaspăt culese, încă pline de pământ, dar prin aceasta mustind de proaspătă sevă :

Pe unde 'mpopistratul strugurilor
coace plaiul
și pitpalacii cântă prin toriștile de mei,
iar rugilor pe câmp
le strălucesc murcele — ochi de luceferi;
pe unde femeile nălbesc la țuțuroaie pânze de in
și ielele joacă la ierugă Rustemul cu mâinele 'n solduri;
pe unde Muma Ploilor stă ascunsă 'n zăvoi
așteptând să treacă bușneagul de căldură
ca să umple apele 'n ududoii,

prin acele locuri îmi caut copilăria
trăită pe deșelatul murgului...

(*copilăria mea*).

n'am putea însă afirma că pretutinderea acest gen de poezie reușește să treacă peste pragul prozei.

O cuvioasă formă de... pansexualism prezintă poeziile „*Toamna*” și „*Noembrie*”, interesante mai mult pentru interpretări freudiste, decât ca transfigurație poetică.

Adevăratele filoane de poezie ce sclipesc din loc în loc, pot forma punctul de plecare pentru scrisul viitor al poetului.

Licu Pop.

* * *

Dr. Justin Neuman „*Studiu psihanalitic al romanului Adela de G. Ibrăileanu*”, Editura „Cartea Românească” București.

Nu se poate contesta existența unor raporturi esențiale și intime între viața, stările sufletești ale artistului și conținutul operilor lui. Datele biografice vor constitui deci întotdeauna importante posibilități de explicare a substratului psihologic condiționând opera de artă. Psihanaliza ca o concepție care-și aplică mijloacele de investigație asupra tuturor revărsărilor sufletești, dela cea mai neînsemnată atitudine (mimică, gest, laps) și până la concretizarea lor în valori de creație, — ca psihologie a profunzimilor sufletești — își găsește justificarea în literatură și artă.

Pretutindeni, unde sufletul individual sau colectiv își imprimă urmele în realitatea ambiantă, fie în forme normale, fie în cele patologice, pretutindeni psihanaliza a contribuit și va contribui la explicarea mecanismelor de sublimare, adică a căilor de cristalizare, a năzuințelor organice și sufletești în opere de artă, pe plan estetic.

S'a născut astfel o problemă, aceea a psihanalizei în literatură, problemă care a fost de unii îmbrățișată cu eutuziasmul a cărui neînfrânare a dus uneori și la absurd, — de alții contestată prin argumente discutabile și cari au dus pe superficialii cunoscători ai psihoanalizei la argumentele subiective ale invectivelor.

Intre aceste evaluări extreme găsim însă achizițiuni de-o importanță științifică, psihologică, pozitivă, pe care le-a făcut psihanaliza ca mijloc de investigație literară. Pe baza acestui aport de-o valoare incontestabilă au apărut o serie de opere literare și artistice psihoanalizate cu scopul de a se evidenția căile și modalitățile de revărsare în simbolurile cu efecte estetice — a tendințelor, frământărilor, conflictelor (prin refulare) de-o importantă vitală în măsură în care au chinuit sufletul și poate întreaga viață a artistului.

O asemenea izbutită încercare ne oferă D-l *Dr. Justin Neuman* prin lucrarea sa „*Studiu psihanalitic al romanului Adela de G. Ibrăileanu*”

Cu o pricepere deosebită în mânărea tehnicii psihanalitice ca investigație literară — D-sa conturează structura sufletească latentă a lui Emil Codrescu — eroul romanului — schițând totodată și o serie de considerații psihanalitice în legătură cu analiza sufletului acestui personaj. Eroul romanului e un sentimental, idealist, abstract; aceste sunt caracterele atitudinii lui, nu numai față de Adela (eroina romanului) ci și acele ale întregii lui comportări față de viață.

Dar aceste caractere le constată foarte ușor și analiza psihologică literară obișnuită și elementară. Dificultatea însă ce-ar întâmpina această analiză ar fi aceea față de limitarea persistentă a eroului în cadrul și la nivelul numai a acestei atitudini sentimentale, idealiste și abstracte, la etatea de 40 de ani pe care o are. Este un fenomen paradoxal privit fiind fără o analiză psihologică mai profundă: Dece Codrescu menține și se complăce în mijlocul ficțiunilor cerebralizate ale amorului? De unde această inaptitudine a unei iubiri față de Adela la o etate în plină maturitate?

Asemenea inadvertențe psihologice, care se pot găsi foarte des nu numai într'un roman, ci și în viață — par ciudățenii, artificialități, simulări sau nesinceritate. Totuș, e un substrat sufletec cu o logică afectivă adecuată, justificând manifestările absurde, artificiale sau considerate ca nesincere. Minciuna are la bază un adevăr, capriciul o logică, artificialitatea determinări foarte naturale, iar simularea motive sincere... Este în toate acestea structura antinomică ce caracterizează spiritul omenesc, încât cunoașterea nu numai a comportării, a exteriorizărilor, ci și aceea a condițiilor latente, poate oferi cunoașterea esențială a complexului sufletec, fie a unui individ (sau colectivități) reale, fie a unui erou sau mediu social născut din fantezie artistului.

Or, psihoanaliza apare tocmai ca o concepție a acestui integralism: Privește un fenomen din complexul de contradicții — atât în geneza și desfășurarea lui latentă, cât și în revărsările lui exterioare. Felul cum se ajunge la o asemenea cunoaștere totală, este admirabil redat în studiul d-lui Dr. I. N. — D-sa arată originea sufletească a inaptitudinii iubirii concrete a eroului față de Adela.

Și aceasta îi servește D-lui Dr. N. un pretext pentru a face o incursiune în mecanismul simbolismului, ca expresie subconștientă a spiritului omenesc, pentru a ne aminti alegoria mitologică prin care se exprimă simbolic (Venus Pandemos și Venus Urania) dublul aspect al iubirii.

Autorul evidențiază apoi succint raporturile fanteziei literare, ale inspirației, cu sufletul latent al creatorului, definind sublimarea în creația li-

terară și artistică. Cu aceste date psihoanalitice D-l Dr. N. pătrunde în cutele sufletului lui Codrescu descoperindu-i o psihosexualitate turburată (nematurizată) de o serie de evenimente afective infantile, care zăceau sub forma „complexelor“ refulate în inconștientul său. De unde un suflet dissociat, inactual, abstract și bizar imprimând lui Codrescu acea comportare paradoxală în dragostea cu care o înconjoară pe Adela.

Intr'un limbaj lipsit de tendențiozitatea trivialului D-l Dr. N. ținându-se pas cu pas de textul romanului — pe care îl considerăm totuș ca un *document sufletesc al D-lui G. Ibrăileanu* — ne oferă un studiu de psihoanaliză literară, instructiv și plin de seriozitatea competenței.

Dr. I. Popescu-Sibiu.

* * *

Lectura tineretului de D-l *Lucian Bologa*, Editura Institutului de psihologie a Universității din Cluj, cu o prefață de D-l Prof. F. Ștefănescu Goangă.

Studiul D-lui Bologa se referă la preferințele lecturale ale tineretului de astăzi, lămurind în prealabil metodele D-sale de cercetare, metode încadrate perfect în regulile pedagogice și statistice. Cartea este apărută în anul 1933, de unde deducem că răul care agită și îngrijorează astăzi întreaga lume a părinților, a profesorilor și a factorilor de represiune penală, era pe de-a-întregul și încă de mult sesizat. Asemenea cărți însă, ne corespunzând gustului pervertit al cititorului zilelor noastre, printr'o nefericită rânduială, sunt sortite să slujească drept simple piese pentru arhive universitare sau studii pentru specializați; ele nu sunt deschise, pentru cei ce încă de mult și atent trebuiau să le citească, decât în ceasul greu al des-nădejdiei, atunci când nu întâlnești — umblând să-ți afli mântuirea — decât căutătura neputincioasă a idolilor în care ai crezut.

Și acum să vedem rezultatul statistic al predilecțiilor lecturale ale tineretului nostru, așa cum îl stabilește și ni-l prezintă D-l Profesor Bologa :

Istoriorele cu chipuri se citesc, de obicei, la vârsta de 8 ani.

Poveștile, se citesc dela 8 - 13 ani, când numărul acestor cititori atinge maximum.

Aventurile, (slăbiciunea tineretului) se citesc mai ales la vârsta de 14 ani. Gustul pentru acest gen de lectură prinde a înmuguri încă dela vârsta de 8 ani. Media copiilor care au citit cărți de aventuri la vârsta

de 13—14 ani este de 55,93 % la fete și 68,12 % la băieți, față de cea stabilită pentru lecturi istorice, bunăoară, care este de 1,85 % la fete și 0 % la băieți.

Cărțile cu caracter erotic sunt citite de fetele de 20 ani în procent de 71,44 %, iar de către băieții de aceeași vârstă de 57,56 %.

Cărțile religioase, tot la 20 de ani, sunt citite de către fete, procentual, 1,36 % iar de către băieți 3,11 %.

Anecdotele, la vârsta de 20 de ani nu se mai citesc. Este și firesc să fie așa, la această vârstă — dată fiind educația tineretului de astăzi — ele se creiază și se trăesc într'un colorit de o picanterie soră cu nerușinarea.

Revistele, se citesc — sau mai exact se privesc — mai mult cele ilustrate. Faptul își are explicarea; aceste reviste apar supra încărcate de chipurile stelelor de cinema, ale pehlivanilor din saloanele galante, precum și de anunțuri atrăgătoare cum ar fi: „Se caută un băiat și o fată pentru Cărăbuș“.

Autorul analizează apoi factorii cari determină sau influențează evoluția gustului pentru lectură, amintind că în ceiace privește factorii interni ei constau în structura psihofiziologică a individului, iar cei externi în ceace-i poate pune la îndemână mediul social în care, firește, școala și familia au un rol primordial.

Cartea D-lui Bologa, scrisă pe teme de constatări reale, trebuie să slujească drept avertisment pentru cei cărora le incumbă datoria educării tineretului nostru, căzut în greaua și rușinoasa vina a unei totale destrăbălări de gust lectural, cu urmări ce îngrozesc orice minte rânduită; și în acelaș timp trebuie să slujească ca un ghid pentru cei ce se ostenesc să cerceteze cauzele răului și caută îndreptarea lui.

Paul Constant.

* * *

Revista „**Transilvania**“ organul „Asociațiunii“ culturale: „Astra“, a intrat cu anul 1934 în anul al 65-lea de existență.

Conducătorii societății au avut bunul gând să ne dea, dela No. 1 al acestui an, un „*Buletin de tehnică culturală*“, cum stă tipărit ca subtitlu, la „Transilvania“ de aici înainte.

Cele două numere, apărute până acum — revista apare la 2 luni — conțin material prețios în direcția arătată.

Așa d. ex. numărul ultim are un articol programatic despre „Organizarea activității culturale“ din pana d-lui președ. Dr. Iuliu Moldovan.

Scritorul cunoscut d-l I. Agârbiceanu scrie despre „Necesitatea culturalizării masei”. D-l inspector gen. san. Dr. Iosif Stoichiția despre: „Conferențiarul ambulant și maestra de menaj ambulantă”. D-l prof. I. Breazu despre „Teatrul Țărănesc”. Secr. lit. al „Astrei”, d-l Dr. Horia Petra-Petrescu, scrie: „Din experiențele propagandiștilor noștrii”, analizând o carte iubită de țărani: „Nișă Zdrenghia” de A. Lupeanu-Melin. D-l prof. Al. Dima referă despre prestațiunile de până acum ale „Școalelor noastre țărănești” de sub egida „Astrei”. Tot secretarul literar scrie despre „Școlile țărănești din Danemarca” și analizează cartea d-lui Apostol Culea: „Literatura copiilor și șezătorile cu copii”.

După ce în No. 1 s'a publicat o dare de seamă despre prestațiunile recente ale despărțământului jud. Sibiu al „Astrei” se tipărește acum un articol despre „faptele și realizările despărțământului Cluj” (vor urma tot alte și alte despărțăminte).

La rubrica „Material pentru conferințe, și șezători, etc.” s'a publicat în No. 1 o conferință model a D-lui secr. al secțiilor I. Agârbiceanu despre rostul oamenilor mari în evoluția popoarelor — de astă dată se tipăresc alte două conferințe, ale d-lui prof. Al. Dima: „Intru amintirea memorandumului” și „Zece Mai” urmând să apară o serie de corespondențe-tip, din toate domeniile.

În rubrica: „Figuri și fapte pilduitoare, din trecut” se recapitulează momentele însemnate ale vieții noastre culturale, sociale. D-l Dr. Alex. Vaida-Voevod a publicat 2 articole cu reminiscențe prețioase: „Din vremurile grele”. D-l Dr. Preda, vicepreșed. „Astrei” a scris despre † Vasile Goldiș și † Alex. de Mocsony, foști preșidenți și un articol programatic

După cum vedem: „Transilvania vrea să fie de aici înainte *locul de întâlnire al propagandiștilor culturali, conștii de marea lor misiune*, cari știu să înfrunte greutățile (defetismului intelectual, bârfelile sterpe) — punând cu toții umărul.

Comitetul de redacție e compus din domnii: Prof. Dr. Iuliu Moldovan, director de lic. D-l I. Bunea, insp. gen. san. Dr. G. Preda, secr. lit. al „Astrei” Dr. Horia Petra-Petrescu și prof. de lic. Al. Dima.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Șaguna 6. Abonamentul anual 100 lei.

Orice om doritor de înaintare, dușman al criticilor lipsite de miez — trebuie să aplaude curentul pornit de „Astra” pentru „culturalizarea masei”.

*

H. P. P.

Tara Bârsei, anul VI, Nr. 3, sub conducerea d-lui Prof. Ax. Banciu. Revista prin conținutul său serios, ne amintește „Arhivele Olteniei“ ale D-lui Prof. C. D. Fortunescu. Și aci găsim strânse o seamă de articole și reproduceri de hrisoave, menite să lămurească trecutul istoric și întreaga viață a ținutului Bârsei; de asemenea obiceiuri și folklor. În această parte a revistei contribuie D-nii A. Mureșanu, Candid Mușlea, N. Salmen, Ax. Banciu, I. Colan și E. Bernea.

În partea literară, publică poezii de D-nii Bran-Lemeni, I. Focșeneanu, A. Bănuț, D. Olariu, Aurel Marin, Vasile Netea, Horia Petra-Petrescu, Gh. Banu și I. Samarineanu.

Cronicile sunt semnate de d-nii Ax. Banciu A. A. Mureșanu.

Este o revistă din ale cărei file se desprinde cumpătul unei vieți de cultură bine organizată și sănătos rânduie, pusă cu folos în slujba nevoilor locului unde apare.

*

Viața Bucovinei — Cernăuți — Anul II, Nr. 3. D-l Dr. I. Cristureanu, directorul revistei, replicând afirmațiunei că revistele regionale constituie o piedică în progresul social și cultural, afirmațiune aparținând unui domn profesor universitar, lămurește (ceea ce credeam că de mult și suficient este lămurit) că aceste reviste provinciale în afară că adună și încheagă tot ceea ce spiritul și cultura locului poate produce, iar prin coordonarea tuturor acestor isvoare se poate crea marea cultură românească, dar ele își mai află utilitatea și prin faptul că așa cum sunt scrise, corespund gustului provincial care, în genere, nu acceptă modernismul destrăbălat al multora din revistele Capitalei. Prin apariția, care s'a dovedit tot mai îngrijită, a revistelor provinciale, se organizează un sistem celular în cultura românească, sănătos hrănit și mereu înprospătat de infinite și viguroase resurse de talent.

Suntem surprinși că se mai găsesc încă partizani ai ideii de monopol capitalist, când această emancipare provincială s'a dovedit nu numai cu nimic supărătoare intereselor de cultură, dar în totul și pe deplin sprijinitoare.

Este o problemă îndelung discutată și de mult rezolvată, asupra căreia se mai îndreaptă doar neputincioase și arare răbufneli.

*

Viața Ilustrată, — Sibiu — director d-l Nicolae Colan. Programul acestei reviste este lămurit în cuvântul de temelie al numărului 1 și constă în ;

Lămurirea rostului providențial al Bisericii în viața neamului românesc și de stămpărare a „setei sufletești“ pentru cunoașterea legilor credinței pământești; aceasta, prin publicarea de pilde de-ale strămoșilor creștini și a luptătorilor pentru întregirea neamului.

Revista caută să-și plaseze învățămintele, isvorâte din însăși istoria credinței și neamului românesc, în cadrul familiei, această piatră unghiulară a edificiului național și de ortodoxie.

Numerile apărute până în prezent dovedesc o înțeleaptă conducere pe drumul trasat prin articolul programatic al D-lui Nicolae Colan. Chipuri de sfinți, de arhieriei, fresce desprinse de pe ziduri de biserici, portrete de eroi și martiri ai neamului, peisagii înseninate de cuprinsul țării... Articole cu învățături duhovnicești și frânturi edificatoare din istorie, poezii odihnitoare, cronici potolite... Toate prezentate cu tâlc și rânduială.

O revistă pe care simți plăcerea de a o citi în cuprinsul căminului tău și în auzul copiilor și familiei tale, înlocuind multe din câte dator ești să i le aduci în dar.

Pentru toate câte dela început promite să le realizeze, îi dorim o cât mai lungă viață.

*

„Gândul Românesc“ Cluj, redactor D-l Ion Ciurezu, Anul II Nr. 4. O revistă intrată, dela început, în elita publicațiilor provinciale, care a știut să ne dea expresiunea cea mai fericită a talentelor și vigoarei scrișului românesc în Ardeal. Găsim într'ânsa articolele lămuritoare asupra tuturor problemelor cari au frământat, în trecut cași acum, suflarea românească a Ardealului. Un „monitor“ al activității atât de puternice și atât de aleasă a acestui ținut, care a pus o piatră la temelul edificiului cultural de astăzi.

Proză literară schițând icoane din viața rurală, semnată de D-l *Ion Agârbiceanu*; amintiri despre Ilarie Chendi și Șt. O. Iosif, semnate de D-l *Al. Ciura*, menite să afirme sentimentele de înalt romanism ale acestora; poezii semnate de d-l *N. Caranica*, în care stăpânește acelaș sentiment

„Eu am văzut pe bunul Dumnezeu mai ieri

Cu Petru cum pluteau, calici, ca în povești

Cădelnițând belșug de rod și mângâieri

Pe plaiurile noastre sfinte, românești“

(*Imn*).

Cronici literare semnate de D-l *I. Chinezu* și economice de D-l *Victor Jinga*.

*

Sibiul Literar, anul I No. 1—2, apărut sub o conducere ce încă nu este precizată, caută să-și creieze un destin ce nu corespunde nici unel utilităţi din scara nevoilor culturale ale acestui oraş. Aşa se lămureşte faptul că, dela început, a trebuit să înfrunte frăţeşti şi totuşi nefavorabile aprecieri. A apărea numai pentru a face loc la numeroase traduceri, reproduceri dupe însemnări făcute pe grinzi de cabane de către excursioniştii entuziaşti, fragmente de roman cari n'au însemnat nici odată nimic, nu lămureşte decât ambiţiunea creierii unui adăpost pentru un material ce nu putea fi cuprins aiurea. Această revistă, deşi sprijinită prin scrisul preţios al unora dintre colaboratorii noştri, nu a putut totuşi isbuti să însemne decât o ştearsă dără, toată onorabila contribuţie a acestora fiind incropită de leştul greu şi inutil al colaborărei pescuită pe alte ape decât a celei unei literaturi autentice.

Cerem să nu fim puşi sub bănuiala vreunei porniri de invidie. Cu bisturiul ascuţit de către atâte alte păreri la fel, adâncim, cu suflet îngrijorat, tăetura care să extirpe rănille congenitale ale acestei reviste. Atunci când ai alătura alte trei reviste de literatură, trei creaţii cu destin conturat de simţite nevoi şi împuternicite de aerul primenit al unor colaborări alese, apariţia chirnavă şi fără sens a Sibiului literar, nu poate fi privită decât cel mult cu încrederea şi simpatia care, pe temeul frăţeşti noastre îngădueli, aşteptăm să ne-o inspire numerile următoare.

Dacă, totuşi, această imperioasă redresare îi va fi imposibil de realizat, atunci o vom lăsa să-şi dibuiască, nesupărată, drumul pe care a pornit.

*

„13“, Focşani, pusă sub conducerea D-lor Al. Călinescu, George Car şi Pavel Nedelcu. Titlul revistei contrastează vădit cu conţinutul său ordonat şi pământesc. Astfel D-l Mircea Streinul în poezia „Metafizică“, cu înţelepciunea proprie bătrânilor patriarhi, cugetând la obştescul sfârşit, scrie :

„De-aceea, omule, primeşte vesel salutul seral.
Priveşte copacii; înălţarea lor
Şi căderea sub trăsnet, timp sau topor.
Doamne, putere dă-mi ca neclintit
Ca un copac s'aştept moartea 'ntr'un asfinţit“.

D-l Alexandru Călinescu semnează o evocativă descripţie marină :

„Cum se închide marea, de-odată se arată

Balcicul, ca o navă de țiglă ancorată
De 'mbrățișarea lunii ce-a îngenunchiat cu port...
N'ar fi lipsită de interes o explicare plauzabilă a titlului revistei.

*

Pagini literare, Turda, revistă bilunară sub conducerea D-lui T. Murășeanu, ni-a fost adusă în chiar ziua în care revista noastră se tipărea. Ne având răgazul necesar unei atente cercetări, cinste la care, dupe impresiunea de moment are dreptul, ne mulțumim, deocamdată, să-i salutăm aparițiunea ei. Sunt în sumarul ei câteva nume cari dau gir valabil în materie de seriozitate literară.

*

D-nul **Ion Breazu** în conferința ținută la Cluj, în cadrul grupărei „Gând românesc” despre „Viața literară românească în Ardealul de după unire”, desemnând drumul practic și sănătos pe care trebuie să călăuzită această viață, socotește ca neapărat trebuitoare ei, împlinirea următoarelor nevoi :

a) fundarea unei mari reviste românești pentru Ardeal.

b) o casă de editură pentru cărți literare.

Alături de d-sa în lupta pentru izbândirea acestui ideal (de mult realizat pentru cerințele culturale ale ungarilor și sașilor) ne îngăduim propunerea unui al treilea desiderat ;

c) Creiarea unui spirit de mai largă solitudine și de mai adâncă înțelegere în acordarea sprijinului moral și material pentru tot ce este cultură românească.

Căci fără aceasta, ambele propuneri ale D-lui Breazu, chiar împlinite, vor rata.

*

Hyperion, anul III, Nr. 4 — Cluj. Director D-l C. Argintaru. Se prezintă supra-încărcată de traduceri și articole ce stau, prin natura lor, în afara cadrului revistei. Proza literară este cu desăvârșire expropriată, cronicile strivite în spațiul a două pagini. Poeziile semnate de D-nii Alex. Iacobescu și C. Argintaru sunt singurile cari, în acest număr vorbind, dau indicațiunea unei reviste de „literatură și artă”.

Punând însă în cumpăna aprecierii noastre întreaga viață a acestei reviste, trebuie să-i atribuim prețuirea cuvenită.

*

Braşovul literar Nr 15—16. — Director D-l Cincinat Pavelescu. O revistă care datorită excelentelor condițiuni în care apare, atât din punctul de vedere tehnic cât și de redacție, a isbutit să se înconjoare de toată prețuirea publicului cititor.

În acest număr D-l Ion Focșeneanu semnează un apel la întoarcerea către *Credința* mântuitoare, legată atât de strâns de pământul și sufletul românesc, alungând din noi tot ceea ce, deși impropriu acestui pământ și suflet românesc, am împrumutat ca gândire, înclinând bolnăvicios către agonism și disperare. Maestrul Cincinat semnează un articol în care cuprinde un crâmpoi de interesante și frumoase amintiri, desprins din viața sa scriitoricească. Poezii D-l Gherghinescu-Vania, Ecaterina Pitiș, Aurel Chirescu, Ioan Th. Ilea, C. S. Anderco și Arni Kena. Proză, D-ra Smaranda Andricu, I. Valerian și Aurel Marin. Cronici, D-nii Ion Focșeneanu, Valeria Branisce și Petru Teodorescu.

*

Progres și cultură, Tg.-Mureș, sub conducerea asociațiunii învățătoarești a județului realizează, cu fiecare număr, tot mai mult, cele două idei îngemănate cuprinse în titlul său. Distribuția materialului este permanent mulțumitoare. Deși într'unul din numerele sale amenința serios cu exproprierea părții literare, revista trebuind să satisfacă numai interese de ordin social și pedagogic, ea continuă — și bine face — să rămână un adăpost larg al manifestărilor de literatură ale locului.

Ca și „*Tara Bârsei*“ dela Braşov, ca și „*Gândul Românesc*“ și *Societatea de Mâine*“ dela Cluj sau „*Arhivele Olteniei*“ dela Craiova, paginile revistei cuprind portrete și schițări ale luptătorilor pe tarâm cultural și național, ridicați din cuprinsul locului.

Este o revistă care se împuternicește pe măsura muncii ei nepregătate și chibzuite.

*

În luna Martie a acestui an, revista „**Braşovul literar**“ a avut o șezătoare literară, în anfiteatrul liceului „Șiguna“ din Braşov.

A vorbit D-na Branisce-Căliman. Poezii și proză au cettit D-nii: Cincinat Pavelescu, Vladimir Nicoară, Paul Constant, I. Th. Ilea, Ion Focșeneanu, Dr. Câmpeanu, Miu-Lerca.

Programul șezătorei s'a desfășurat în prezența unui numeros și ales public braşovean.

Seara, a avut loc o reunire camaraderească în casa primitoare a maestrului Cincinat, cu care ocaziune pe lângă discuțiuni ample privind programul de activitate culturală în toate orașele Ardealului, cu concursul

reciproc al scriitorilor Ardeleni, s'a desfășurat, în cerc intim, un adevărat program de producții literare. Maestrul Cincinat, cu tinerețea-i neschimbată, și-a recitat „Serenada“ precum și câteva din epigramele-i atât de spirituale și de fine.

*

Membrii grupării intelectuale „Thesis“ votându-și statutele și-au ales președinte pe D-I Al. Dima, distins publicist, căruiia urmează a i se adresa în viitor toate cererile privind gruparea, pe adresa Str. Teusch, 14 — Sibiu.

*

Studiul „**Motive hegeliene în scrisul emeniscian**“ al D-lui Al. Dima publicat în parte în „*Ramuri*“ No. 1, 1934 și „*Viața Românească*“ No. 3, 1934, a apărut în broșură. Vom reveni printr'o recenzie.

*

Gruparea intelectuală, „**Thesis**“ din Sibiu publică un prim buletin al activității sale, dela înființare și până în prezent.

*

A murit bătrânul lăutar Sibian, *Nicolae Brașoveniu*, autorul romanței atât de cunoscute, „O, nu mă abandona“. Vestea ni-a ajuns târziu; sunt unii cari o află acum; și sunt alții, foarte mulți, cari nu o vor afla niciodată... Un țigan, ca atâția alții, al cărui cântec plutește înecat în fumul de cafea sau sgomotul veseliei omenesti în care, silnic, își trăește viața hărăzită prin naștere vagabondajului și visărei; un patriarh al cocioabelor spintecate de vânt, copleșite de boale și mizerie, dogorite de patimă, de dragoste și desnădejde; un biet om, încovoiat de bătrânețe și tristeți care și-a măcinat sufletul, noapte de noapte, mângâindu-și obrazul vestic de lemnul lăutei și ascultând în glasul coardelor ei povești pe care risipindu-le altora și-le spunea sufletului său sbuciumat; un om pe care originea lui și condițiunile de viață poruncite de un destin vitreg l'au condamnat să lăncezească, necunoscut, într'un colț de cafea, să se poarte înfrânt prin mijlocul meselor întinzând rugător farfuria milei; și totuși, un om...

Sufletul bătrânului lăutar, eliberat de toată păsarea vieții lui mizere, plutește de acum în sferile unei alte lumi, mai bune, mai înțeleghătoare.

Pentru toată pătimirea lui, pentru cântecul și simțirea lui, lăsăm să picure lacrima târzie a părerii noastre de rău.

Paul Constant.

CRONICA TEATRALA.

Turneul N. Bălățeanu :

Gaițele, comedie în 3 acte de d-l Alex. Kirițescu.

Comedia d-lui *Kirițescu* ne-a dat prilejul să ne 'ntrebăm, dacă numărul de spectacole a unei piese poate fi singurul criteriu de drumuire spre repertoriu permanent al primei noastre scene, și dacă nu ar fi necesară o mai severă verificare a posibilităților de realizare scenice, mai ales când singura preocupare a autorului, nu a fost decât să obțină efecte de umor efitin, dintr'o îmbinare de situații alune-cate deseori pe panta șarjei și presărate cu expresii triviale (sulea, fătătoare ca iepelul, etc.).

Am căutat să obținem o justificare a menținerii acestei piese în repertoriul permanent, însă oricât ne-am străduit, să ne fie îngăduit să mărturisim, nu am putut găsi nimic din ceiace ne-ar îndritui să afirmăm că poate valorifica o prețuire. Atât tema, care e mai mult de cât banală, cât și realizarea scenică, nu ne-a lăsat mai mult decât impresia unui spectacol menit ca să petreci, deși comicul e dus uneori până la burlesc și enervează (penultima scenă din actul al III-lea, unde e un vacarm pe scenă), un spectacol care nu reclamă nici un efort cerebral, pentru a descoperi subtilități.

D. Kirițescu a încercat să cre-izeze atmosferă și tipuri caragia-gialești, ceiace ne-a dat însă e o încercare nereușită, tipurile d-sale fiind incolore și lipsite de viabilitate. A scăpat din vedere un lucru esențial, — singurul care poate îndreptăți o realizare ridicată d'asupra mediocrului în comedii de moravuri și caracter — că irealul și șarja nu pot duce la concretizarea unei atmosfere, atunci când intenționați să arcuiești o epocă și o stare de lucruri și că mai presus de toate trebuie exprimate sentimente utile, singurele, care pot domina o situație și nu acelea care o ratează.

Obsesia unor succese imediate — numai din punct de vedere material — nu pot fi călăuză unui autor, pe care ar trebui să-l preocupe numai realizarea ridicată pe culmi de artă. A justifica o creație prin adoptarea la spiritul vremii, prin aceea că publicul caută o distracție ușoară, fără contribuția cerebelului, nu-și pot găsi locul nici în creația unui autor de talia d-lui Kirițescu, care dovedește reale însușiri de mânăuire a dialogului și de întrebuițare spon-iană a unui talent teatral, după cum nu putem îngădui ca primă noastră scenă să fie azilul unor realizări mediocre, atât timp cât

singura sa menire nu e decât aceea de a forma spectatorul și nu de a fi formată de spectator. Criteriul de selecționare, după eventualele rețete aducătoare de excedente, pot fi îngăduite teatrelor nesubvenționate, nu poate fi însă admis primei noastre scene, pentru că dacă acesta ar constitui singurul criteriu, nu ne-ar mira dacă într'o bună zi am vedea reprezentându-se piese cu accente erotice, care desigur ar ține afișul luni întregi.

*

Un ansamblu selecționat ne-a redat interpretări juste și meritoase, oferindu-ne satisfacția unor realizări puțin obișnuite la celelalte trupe, cari țin parcă să sfideze provincia, străbătând-o cu tot ceia ce e mai mediocru în Capitală.

D. N. Băltățeanu, în rolul lui Mircea Aldea, a realizat o creație puternică, marcând cu un viguros talent tonalități de adâncă duloșie. Jocul d-sale este rezultatul unei perfecte identificări cu rolul, pe care-l trăește intens, dozându-l cu frânturi de suflet și naturalețe.

Femeia cu o ereditate nervoasă, ce nu cere dela viață decât liniște, stingheră și fără nici un crez, a fost interpretată cu mult temperament dramatic de d-na *Wally Miclescu*, prilejuindu-ne să admirăm sobrietatea și calitatea jocului său. Accentele de adânc omeosc îm-

biate de duloșie, o gradație susținută și marcată printr'un joc de o simplitate minunată, au putut întregi lipsa de reliefare a personajului. Intensitatea cu care trăește rolul, captivează.

D-na *Nelly Cutava-Vinea*, în rolul Wandei, a exteriorizat multă finețe. Femeia vamp a găsit în d-sa o realizare vibrantă, un joc degajat și accente de emoțiune.

O interpretare plină de vervă ne-a dat d-na *Adriana Șerban*, în rolul Colette Duduleanu, îmbiindu-ne cu exuberanța unei veselii comunicative. Din rolul șters al unei mahalagioaice parvenite a făcut o ființă viabilă, fără a cădea în șarje, deși rolul era perfect pretabil.

Ca întotdeauna precisă în interpretare, cu realizări subtile, d-na *Réné Anie* în Freulein; o fină comediană, care știe să vorbească, să se miște, să captiveze și să obțină umor, dintr'un joc care eclipsează ansamblul.

D. M. Pella cu umorul său obișnuit, a știut să obțină maximum dintr'un rol incolor ca acela a lui lanache Duduleanu.

Anette Duduleanu, singurul rol bine conturat, a prilejuit d-nei *Virginia Teodoru* să ne dea o creație justă, în care comicul a fâlfâit tot timpul.

Multă conștiințiozitate în interpretarea *d. Teodoru*, în George

Duduleanu, care a dat cu multă bonomie nota glumeață a rolului.

Simpatică d-ra *Cici Niculescu*, și modestă d-ra *M. Rădulescu*.

Turneul V. Maximilian :

Slujbaș la Stat, comedie în 3 acte, de *W. Lichtenberg*.

Comedia sau mai precis farsa lui *Lichtenberg*, este brodată pe o temă de satiră, care bicuștește moravurile aparatului funcționaresc, într'o bună măsură corespunzătoare și la noi.

Elementul satiric construit pe ireal și burlesc, se desprinde în jurul unui biet funcționăraș, care înduioșat de suferințele cetățenilor, în urma aplicării stricte a legilor, caută să le mai ușureze din sarcini, dosind ordinele de execuție. Ghinionul făcând să fie prins, și amenințat fiind să-și piardă drepturile de pensie, — în ultima zi de serviciu — acceptă ideea unui coleg de a se da drept nebun.

Ajuns prin această demență aparentă la o situație importantă, se străduiește zadareic să convingă pe cei din jurul său că totul a fost numai o simulare ; nimeni nu-l crede. În cele din urmă își găsește scăparea, plecând cu dactilografa care-l iubea.

Dacă într'o bună parte piesa este o serie întregă de situații comice, alunecate vertiginos pe panta șarjei, sunt însă scene în care

se remarcă observații de bună calitate și o fină ironie. Ceiace desigur, a făcut să fie gustată de public comedia lui *Lichtenberg*, a fost vădita apropiere a moravurilor funcționărești dela noi, moravuri pe care din păcate le posedăm din belșug. Publicul s'a amuzat, a râs și a plecat mulțumit, că multe din obiceiurile vieții noastre de stat mai dăinuie și aiurea.

*

Rolul slujbașului de stat, a fost interpretat de d. *V. Maximilian*, care a dăruit publicului un umor comunicativ, rezultat dintr'un joc subtil, așa cum numai d-sa poate obține. Ceiace redă d-l *Maximilian* este o paletă de culori, în care armonia tonalizării nu poate desprinde nimic disonant. Totul este unitar și concentrat difuzat prin prisma unei stări sufletești adânc simțite și nuanțate, ce captivează spectatorul, care suferă și se bucură cu personajul. Nimic fals, nimic studiat, nimic șarjat. Totul e posibil la d. *Maximilian*, totul te face să uieți că te găsești în fața scenei, totul îți dă impresia că iei parte și tu spectator la acțiune. Trecherile dela umor la duioșie, sunt realizări, pe care numai măreția talentului autentic le poate da.

D. Jules Cazaban în *Alcalay* dy *Buertos*, reprezentantul statului

Chili, a fost un interpret prețios, punând în valoare un talent apreciabil de comedian, care poate se-conda cu brio pe d. Maximilian. Accentul străin perfect realizat, a contribuit, pe lângă corecta interpretare, la o redare justă a personajului.

Rolurile feminine au fost deținute de d-na *Nora Piacentini*, — dactillografa — și de d-na *Cela Marion*, — aviatoare. Dacă prima a căutat să imprime o interpretare modestă, în care ne-a enervat numai glasul prea mios, cea de-a doua însă a reliefat o complectă stângăcie, care ne indrituie să credem, că nu are nimic comun cu teatrul. Poate foarte bine juca într'o trupă de diletanți, nu însă în ansambluri, dela care suntem obișnuiți să cerem și o oarecare doză de talent.

Un cuvânt de bine pentru d. *Romano*, — specializat timp de 30 de ani de teatru în roluri de servitori — într'un rol simpatic de ușier.

Celelalte roluri, interpretate stângaci și incolor.

Pour la bonne bouche, interpretarea, d. *I. Țăranu*, pe care dintr'un anumit respect pentru d. Maximilian, o acoperim cu linfoliiu tăcerii.

Traducerea aproape corectă.

— —

Turneul Mișu Fotino :

Femeea avocat, comedie în 3 acte de *Luis Verneuil* și *G. Beer*.

Pieseile lui *Louis Verneuil* datorită vioiciunii dialogului și a unei împletiri de real cu ireal, au prilejuit totdeauna succese la noi. Autorul are marele dar de a comunica un răs sănătos care stăpânește gradat spectatorul, fără al obosi. Dacă un spectacol Verneuil nu realizează nici teze complicate, nici prea multe subtilități, are însă posibilitatea de a mulțumi prin voia bună și liniștea sufletească, cu care se ncheie trei ceasuri de distracție odihnitoare, ce te fac să uiți o clipă frământările și sbuciumul de fiecare zi. *Louis Verneuil* scrie cu ușurință teatrul, dozându-l cu spirit inteligent, încercuești o acțiune simplă smulsă din strădania omenească, colorează personagiile dându-le viabilitate, îmbină umorul cu duioșenia, captivează.

Acțiunea comediei „*Femeia avocat*“, scrisă în colaborare cu *G. Beer*, ridică discuțiunea asupra disputatei emancipări a femeiei, care luptând alături de bărbat își pierde din feminitatea și gingășia, ce ne-am obișnuit veacuri d'arându-l să o atribuim „sexului slab“.

Iubirea are un farmec diminuat într'o tovărășie de viață, unde dispu-puta de întâietate se dă zi de zi, și nimic din ceiace era patriarhal

nu mai vine să unduiască sufletele. Femeia bărbat năruie întreg eşafodajul concepției de căsnicie, acolo unde simțirea nu-și mai are rost. Să 'ntorcem femeia spre cămin, este încheierea d. Verneuil, căci o mamă nu poate fi concepută de nimeni ca ceva incidental în casă, tot așa cum nimeni nu poate lămuri copilăria fără mângâierile calde ale ei. În emancipare, nimeni nu va trebui să vadă aceiași luptă acerbă de câștigarea existenței, pe care soțul și-a asumat-o totdeauna. A crește o generație, fără ceiace face mirajul unei copilării, înseamnă a abrutiza copilăria, a perverti sufletele.

Concepția autorilor va fi totdeauna de actualitate, atât timp cât se pune în discuțiune o emancipare rea înțeleasă a femeii de azi, o emancipare refulată de toți acei ce au un fel concret de a înțelege căminul.

Femeia să rămână a casei. Cultura și emanciparea, plutind d'asupra marasmului ideilor de azi, nu ar trebui să fie drumuri nimicitoare a familiei, ci dimpotrivă, cimentare ei.

Aplauzele la scenă deschisă au fost dovezi concludente de felul cum femeia înțelege căminul. A refula un spirit protivnic unei concepții sănătoase, e o dovadă în plus, că poporul nostru pune mult preț pe copilărie, pe care o vrea îmbiată de o dragoste nețăr-

murită, și o adâncă pricepere de rosturile unei familii, în care tovarășa de viață nu o poate admite luând parte dârză în luptele politice și în frământările de fiecare zi ale unei existențe greu dobândite.

*
Colette Bolbek, femeia avocat, a fost interpretată cu mult bun simț de D-na *Annie Capustin-Fotino*. D-sa a căutat să fie cât mai aproape de intențiile autorului, trecând printr'o gamă de tonalități, asprimea unită cu blândețe. Oarecari stângăcii nu au scăzut o interpretare mulțumitoare, ce ne-a făcut impresia că nu depășește puterile d-nei Capustin.

Un joc plin de umor, presărat cu mai puțină șarje ca de obicei, ne-a dat d. *Mișu Fotino*, în rolul soțului, pe care a căutat să ni-l reliefeze dezorientat într'o căsnicie, în care nu poate vorbi cu soția decât puțin și la distanțe de zile. Accentele dramatice, pe care autorul le-a presărat în rol, au fost difuzate cu multă măiestrie. D. Fotino știe să împletească comicul cu dramaticul, dozându-le cu simplitatea și ușurința unui joc remarcabil de scenă.

Despre D-na *Réné Annie*, într'un rol energic de doctor, bine ca totdeauna. D-sa însuflește ansamblul cu accentele de voioșie ce îmrăca un rol cât de simplu.

Mult realism a obținut d. *Jeles* în secretarul de avocat. Timbrul

frumos de nuanțare și farmecul gesturilor, au integrat simpatic un rol degajat.

Simțit d. *St. Crabin* într'un rol de șarje.

Direcția de scenă, *Mișu Fotino*, pusă la punct.

Mircea Alexiu.

CRONICA MUZCALĂ.

Sala Reuniunii de Muzică :

Concertul pianistului Gh. Ciolac.

Rareori publicului sibian îi este hărăzit să ia parte la un regal muzical, ca acela prilejuit de tânărul pianist *Ciolac* — profesor la Academia de muzică din Cluj — în seara zilei de 14 Aprilie a. c.

Un program serios alcătuit și bogat în idei, cu muzică din *Handel*, *Scarlatti-Tarsig*, *Chopin*, *Debussy* și *Albeniz*, a pus în valoare pregătirea tehnică a fostului elev al d-nei Cionca, precum și o remarcabilă finețe în interpretare, căpătată sub îndemnul maestrului Cortot, care ia apreciat elogios calitățile de muzicant de rasă.

D. *Ciolac* este un talent viguros al tinerei generații, cu un simț fin al nuanțelor lirice, marcând un farmec deosebit, prin claritate, precizie și sonoritate.

Baladele, în sol minor și la bemol major ale lui *Chopin*, au fost adevărate undiri sufletești de in-

terpretare romantică, în care a fâlfăit tot timpul o adâncă înțelegere și probitate. Sonoritatea executării nuanțelor de pianissimo, sunt realizări care învederează un virtuos pianist, un mânuitor maestru al tehnicii cu posibilități de emotivitate și subtilă interpretare.

Cele 7 preludii ale lui *Debussy*, reliefate printr'o tendință fermă spre culoare și învăluite de un mit simbolic, au afirmat calitățile d-lui *Ciolac*, care a reușit să ne dea, printr'un „tușeu“ minunat o întreagă gamă de sensibilitate și să stăpânească auditorul printr'o concepție superioară de interpretare și o tehnică amplă.

În tot ceiace execută d-sa e vigoare și nuanțare, marcate printr'un sunet plin și mult temperament poetic.

Construcția și armonia operelor lui *Debussy*, difuzate printr'o emotivitate și tehnică caracteristică d-lui *Ciolac*, afirmă un interpret subtil cu infinite posibilități de realizare.

Multiplele aplauze și rechemări ale publicului, nu au făcut decât să răsplătească — într'o mică măsură — cele 2 ore de muzică serioasă, în care timp d. *Ciolac* a reușit să ne mulțumească și auzul și sufletul.

Mircea Alexiu.

*

Festival Beethoven la Sibiu.

— Simfonia a IX a lui Beethoven —

Simfonia a IX-a a lui Beethoven este cea mai înaltă creațiune muzicală ce geniul uman a putut-o produce până în prezent. Dacă în general la executarea unei compoziții muzicale cu caracter simfonic se cere un aparat orchestral mare și cu instrumentiști la nivel înalt artistic, simfonia a IX-a a lui Beethoven, cu abatere dela regula generală, se mai complică în partea ultimă și cu adaugarea *corului* (cu textul din „*Oda bucuriei*“ de Schiller), căruia i se cer aceleași eforturi artistice ca și orchestrei. Din aceste motive, această simfonie nu se poate cânta oriunde.

La noi s'a cântat în timpul din urmă de două ori în București cu *orchestra filarmonică* compusă din vre-o 80 instrumentiști, subvenționată de către ministerul cultelor și artelor și corul de peste 200 persoane al societății „*Carmen*“ din capitală, cea mai bună societate corală din țară. Incolo nu cunosc cazul să se fi cântat, decât în Sibiu. Aici s'a cântat acum 7–8 ani de către societățile muzicale săsești cu concursul orchestrei simfonice a orașului, sporită cu muzicanți amatori sași din localitate. A doua oară s'a cântat la 6 Maiu 1934, tot în Sibiu, dar de astădată în *românește* și cu un aparat ce în general, dar mai ales pentru un

oraș de provincie, se poate numi formidabil.

În cadrul acestui festival Beethoven s'a cântat și *Concertul în Re-major* pentru violină și orchestră, solist d-l *Ed. Griffel*, un violonist rutinat, care face față Sibiului și orchestrei orașului; s'a rostit o splendidă conferință, ca fond și stil de către d-l prof. *Georgescu Breazul* dela Academia de Muzică din București, despre viața și opera celui mai mare erou al muzicii, care a fost Beethoven. Festivalul a fost organizat cu scop curat cultural, de secția artistică a „Astrei“ de sub conducerea prof. compozitor T. Popovici; simfonia a IX a fost cântată de o orcheștră pe peste 50 instrumentiști, la care, pe lângă orchestra simfonică a orașului, au dat concursul și cei mai buni instrumentiști ai muzicei Regim. 90 Inf.

Partea corală din simfonie a susținut-o cu bravură un cor de peste 350 glasuri, compus din membrii societății „Gheorghe Dima“ și în majoritate covârșitoare din elevi și eleve dela școalele secundare române din oraș. Ca soliști, pe lângă d. prof. *Lia Popovici* (alto) și d-l prof. *Gustav Berger* (tenor) din Sibiu, au participat ca invitați ai Astrei d-na *Margareta Metaxa* (sopran) și d-l *Gheorghe Folescu* (bas), ambii primi soliști la opera română din capitală, dând un ansamblu perfect omogen și la cel mai înalt nivel artistic.

Succesul a fost desăvârșit. Publicul select ce a umplut sala Thalia, în frunte cu I. P. S. Mitropolitul *Nicolae*, P. S. arhiereu *Vasile* și d-l General comandant *Virgil Economu*, entuziasmat în special de succesul părții ultime, despre care mulți credeau că nu se poate cânta bine decât cu un cor perfect rutinat, nu cu elevi de curs secundar care n'au nici cunoștințele muzicale nici siguranța tehnică necesară, — a ovaționat prin aplauze îndelungate pe toți cari și-au dat contribuția însuflețită la acest festival. Executarea simfoniei a IX a luat înfașurarea unui eveniment cultural în orașul nostru. Un oaspe străin la acest festival, prof. Dr. *Müller* din Dresda, care vizitează țările din Europa pentru a studia viața muzicală și folclorul diferitelor neamuri, și-a exprimat admirația pentru succesul obținut, cu atât mai mult, că nu cunoaște ca simfonia a IX-a să fi fost undeva cântată cu un cor compus din școlărima.

Meritul principal este al profesorului dela lic. Gh. Lazăr, D-l Ioan Delu dir. soc. „Gh. Dima”, care, deplin stăpân pe partitură, cu energie și înaltă înțelegere, a condus dela pupitrul de dirigent, marele aparat vocal și instrumental, cu mână sigură, la isbânda cu care suntem îndreptățiți să ne mândrim.

Festivalul Astei dela 6 Mai 1934 ne mai dă și primul exemplu fericit de conlucrare armonioasă între noi și concetățenii noștri de alt neam.

— — —
In itinerariul **Operei Române** din București a fost cuprins și Sibiuul. S'a cântat „căsătoria secretă”, operă bufă, dupe libretul de Bertati muzica de Domenico Cimarosa; versiunea românească de Octav Luchide.

Soliști; D-na Maria Snejina, Valentina Crețoiu, Felicia Vasiliu; D-nii Niculescu-Basu, Alex. Alger și Viorel Chicideanu. La pupitru D-l I. Bein.

In general executarea unei piese de operă pe scene provinciale este dificilă. Acest gen de spectacole reclamă mijloace ce nu se pot improviza cu ușurință, cheltueli ce nu pot fi cuprinse în costul rețetelor sărace realizate în provincie. Ele însă devin prețioase nu atât prin condițiunile în general de reprezentare, ci prin puterea de execuție a cântăreților principali. Este, desigur, un minimum de pretenții, de-asupra cărora, în chip forțat, auditorul provincial nu se poate ridica. Cu alte cuvinte, într'un asemenea spectacol auditorul provincial nu poate aștepta satisfacția unui ansamblu general complet ci numai pe aceea de a asculta cântiva cântăreți buni.

Și această satisfacțiune ni s'a dat cu prisosință.

G. D. Fanian.

